

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Trstu ul. Madonnina 15.
Telefon 1570.
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. — Bräuhäusgasse 84.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina:
za celo leto 4.40 K
za pol leta 2.20 K
za četrta leta 1.10 K
Posamezna številka 18 vin.

Štev. 1 in 2.

V Trstu, 1. januarja 1915.

Leto VIII.

Sveti mir.

Kdor bi bil trdil 1. januarja 1914., da bo ob koncu leta ves svet v boju, tega bi zmatrali za najbolj črnogledga, zlega preroka. Saj je bilo vsaj navidezno vse tako lepo mirno in ofi cialni predstavitelji evropskih držav so zatrjevali povsod in vedno, da živi njihova država z vsemi sosedi v najboljših odnošajih. Ali kdor je opazoval natančneje, kdor je premotril globokeje različne ukrepe po evropskih državah, ta je pričakoval s strahom grozečo katastrofo.

V Avstriji so pomnožili pretečeno leto število rekrutov, v Nemčiji so naložili posedujočim stanovom miljonski davek za militaristične namene, na Francoskem so uvedli ob najsilnejšem protestu socialistov zopet triletno vojaško službo, na Angleškem so gradili z mrzlično naglico nove naddridnote, ruska in srbska vlada sta zahtevali od parlamentov velikanske vsote za vojaške namene. Ljudstvo je pač godrnjalo nad novimi bremenji, a mislilo ni, da so namenjene vse te priprave za vojno v najbližji bodočnosti. Kako tudi, ko so vendar slovesno zatrjevali državniki po vseh teh državah, da so potrebni ti ukrepi zato, da se ohrani — mir, oboroženi mir! Le če smo oboroženi od nog do glave, le tedaj nas pusti pri miru državni sosed. To pesem o »miru« so nam prepevali vedno, čeprav sami niso verjeli njeni resničnosti. Dobro so vedeli državniki, da se sprožijo topovi, ki naj varujejo oboroženi mir, v najkrajšem času, in da se začne krvavi ples, kakršnega ne pozna zgodovina vsega človeštva.

Ko je pred petimi meseci zažvenketalo in zašumelo na vseh straneh, je pač vsakdo mislil, tolažec s tem sam sebe, da se povrne po dveh, treh mesecih zopet mir. Mir... blažena, sveta beseda. Kako brezbrizno smo jo izgovarjali nekoč, kako vsakdanje se nam je zdelo vse, kar izražala danes? Kako ves drugačen pomen ima, kako se je poglobila njena vsebina. Porušeni domovi, požgana mesta, mrtva trupla vojakov, od težkih ran razdejana telesa bojnikov, trume brezposelnih, pregnane družine, opustošena polja, pomeandranj gozdovi, uničena bogastva — vse to nam prikazuje mir v najžarkejši luči. Ali sedaj tečejo že pet mesecev reke krvi, pet mesecev že prinašajo države najtežje žrtve, že je zatonilo v večnost leto največjih strahot in najsilnejše bede, a ni se še izpolnilo upanje milijonov, niso se še oglasili zvonovi, da zapoje eno samo sladko besedo: Mir.

Socialna demokracija, predstaviteljica razumnega, zavednega proletariata, deluje od svojega postanka vedno za mirno rešitev vseh konfliktov, ki nastajajo med narodi, med državami. Zlasti zadnja leta, ko je čutila, da se pripravlja svetovni konflikt, je napela vse sile za ohranitev miru. Ni se ustrašila pri tem najlepšem delu za človeštvo klevet vseh devetkrat patentiranih patriotov, ki so grdili mirovno delo socialistov in ga nazivali izdajstvo. Če bi bili nameravali socialisti vseh narodov res izdajstvo s svojim delom za mir, tedaj bi ne stale v armadah tako krepko vrste organiziranih delavcev. In da se doseže res trajen mir, mir, ki omogoči vsem narodom — od najštevilnejšega do najmanjšega — napredek na

vseh poljih, razvoj na vse strani, za to padajo proletarske žrtve na bojiščih. Da postane domovina res ljubeča mati vseh, brez razlike razredov in stanov, zato plodi zemljo kri proletarcev. Na tisoče in tisoče je že padlo proletarcev, in vsi ti tisoči nam bodo v bodočnosti glasen opomin, da pričnemo z novimi silami naše delo za mir.

Če bi tirjal proletariati sedaj mir, bi bilo to neplodno delo, kajti na nobenem bojišču še niso dozorele odločitve tako, da zagotove trajen mir. Nočemo iziti ponižani iz sedanjé vojne, ker ponižani ne misli drugega kakor na maščevanje. In zato bo prinašal avstrijski proletariati tudi še nadalje vse žrtve brez godrnjanja, samo da si kupi za ceno življenj svojih bojnikov mir.

Preteklo leto bo proletariatu za vse njegovo nadaljnje delo silen učenik. Vsi grozni dogodki leta 1914. potrjujejo socialistične nauke, s krvjo so podpisani temelji našega stremljenja. In zato bomo zastavili v bodočnosti vse naše sile v to, da pripravimo našim potomcem take življenske in družabne razmere, v katerih bodo živeli brez strahu pred katastrofo, kakršne priča smo mi. Seme socialističnih naukov moramo raztrositi na široko, da požene v novih tisočih in tisočih spoznanje, da je delo za mir najkulturenejše delo na svetu. Samo eno željo izrekamo ob vstopu leta 1915., samo eno iskreno željo: Sveti mir!

Priporočajte in širite naš list!

LISTEK.

GUY DE MAUPASSANT:

Mati Divjak.

Franktirjerska zgodba.

Ko je bila napovedana vojna, je vstopil mladi Divjak, star tedaj trintrideset let, v armado in mater je pustil samo doma. Stare niso preveč pomilovali; vedeli so, da ima denar.

Ostala je torej popolnoma sama v samotni hiši, ležeči daleč od mesta ob robu gozda. Bala se ravno ni, ker je imela enako naravo kakor moški v tej družini. Trda, stara žena, visoko raščena in suha, ki se ni nikdar smejala in s katero se nikdar nihče ni upal pošaliti. No, pa saj se navadno žene v teh krajih ne smejejo. To prepuščajo moškim. Njihova duša je tesna in žalostna, ker je njihovo življenje temno, brez svetlobe. Kmet užije nekoliko hreščečega veselja v gostilni, ali njegova življenska družica ostane resna in kaže vedno enako strogi obraz. Mišice njenega obraza se niso učile gibljajev smejanja.

Mati Divjak je živela v svoji kmetiški hiši, ki je bila kmalu zasnežena, dalje po stari navadi. Po enkrat na teden je hodila v vas, da je nakupila kruha in malo mesa in se zopet vračala

med svoje štiri stene. Ker so pripovedovali ljudje o volkovih, je nosila puško čez hrbet, staro zarjavelo puško svojega sina, katere kopito je bilo odrgnjeno vsled velike rabe. Prav čuden prikaz je bila dolga mati Divjak, ko je kobacala, nekoliko upognjena, počasi po snegu. Puškina cev je mola čez črno ruto, ki jej je ovijala glavo in držala njene bele lase, ki jih ni nihče še nikdar videl.

Nekega dne so prišli Prusi. Porazdelili so jih na prebivalce po premoženju in po zalogi živil. Stara, ki je bila na glasu, da je premožna, je dobila štiri.

Bili so to štirje veliki mladiči, plavalasi in modrih oči, ki so bili kljub naporom vojne, še dobro rejeni in ki so ostali tudi v osvojeni sovražnikovi deželi še dobrovoljni. Ker so bili pri tej star materi sami, so bili napram njej zelo vljudni in so jej prihranili trud in izdatke kolikor so največ mogli. Zgodaj zjutraj so se umivali pri vodnjaku, goloroki so stali tam ob strupeno mrzlih zimskih dneh in so pomakali svojo rožnato kožo globoko v vodo; mati Divjak je pa pripravljala med tem zajtrk in modila semintje. Potem so pospravili kuhinjo, pometli tla, cepili drva, lupili krompir, prali perilo in sploh so opravljali vsa domača dela kakor štirje dobri sinovi svoji materi.

Ali stara je mislila neprestano na svojega sina: Na svojega sina s krivim nosom, rjavimi očmi

in trdimi brkami, ki so ležale kakor blazina nad gornjo ustnico. Vsak dan je vpraševala vsakega vojaka:

»Ali veste, kje stoji 23. francoski linijski polk? Moj fant je tam.«

Odgovarjali so: »Ne, ničesar ne vemo, prav ničesar.« In ker so imeli tudi matere doma, so razumevali njeno skrb in njen nemir in so jej stregli na vso moč. Stara jih je imela pravzaprav zelo rada, te svoje štiri sovražnike: Kajti kmetje ne vedo ničesar o sovraštvu narodov, to poznajo le višji razredi. Nižji stanovi, ki največ plačajo, ker so revni in ker jih potlačijo vsako novo breme, nje, ki jih more kar v masah in ki so pravo jelo za topove, ker so velika množica, ti stanovi, ki trpe najbolj strahotno vsled strašne bede v vojni, ker so najslabotnejši in ker imajo najmanj odporne sile, ti ne vedo ničesar o vojnem navdušenju, o onem tako občutljivem stališču časti in o takozvanih političnih razmerah, ki izčrpajo v šestih mesecih dva naroda do smrti, oba, zmagovalca in premaganca.

Kadar so govorili v kraju o stari in njenih štirih nemških vojaki, tedaj so dejali: »Ti štirje so našli toplo gnezdo.«

Ali nekega jutra, ko je bila stara žena sama doma, je videla daleč po poljani, da prihaja proti njeni hiši mož. Kmalu ga je tudi spoznala, bil je poštni sel. Izročil jej je zgrnjen kos papirja in

Ostanite tudi v vojnem času zvesti svoji strokovni organizaciji.

Na državnih mejah in v sovražnikovih deželi pokajo puške in grme topovi. Iz brezštevilnih strelskih jarkov bruha gorje in smrt v vrste sovražnikov. Pri vsakem koraku žuga našim bratom smrt. Na tisoče mrtvih in ranjenih na obeh straneh. Z brezmejno potrpežljivostjo prenaša vojaštvo težko usodo v zavesti, da izpolnjuje svojo dolžnost, trpeč pomanjkanje in najhujše napore. Njih ležišče je ilovičasti strelski jarek. Za potrebno očiščenje telesa jim manjka časa. Njihova glavna naloga je, da zajeze s svojimi trupli sovražnikov pohod čez mejo in da tako odvrnejo od naših krajev brezmejno gorje sovražnega vpada. Vztrajno in brez pritožb prenašajo vojaki neznozne napore v tej vojni.

Nam se godi doma bolje kakor onim v vojni. Širi se sicer zelo hitro brezposelnost, ali doma vendar poizkušajo vsi sloji s solidarnim nastopom, da olajšajo položaj brezposelnih. Mesta, občine in socialni zavodi dajejo v to svrhu na razpolago potrebna sredstva. Vodilna zvezda, ki kaže pot pri tej akciji, so strokovne organizacije, ki so že v normalnih časih ustanovile sklad za podpore breposelnim. Te organizacije dajejo na razpolago svoj sklad, da ublaže vsled vojske in brezposelnosti nastalo bedo. In kolikor je to mogoče, podpirajo tudi družine vpoklicanih. Pa tudi konsumne zadruge store svojo dolžnost.

Ali ta solidarnost ni nič drugega kakor samoposebi razumljiva človeška dolžnost. Blagor onim, ki imajo čisto vest, da so izpolnjevali napram človeštvu svojo dolžnost, če tudi je zelo enostavna in obstoji le v pripadnosti k strokovnim organizacijam.

S tem, da uplačujemo prispevke v strokovno organizacijo, ki bi jih morali v tem kritičnem času z večjim veseljem uplačevati kakor v normalnih časih, omogočimo sredstva, če tudi v skromni meri s katerimi odvrčamo najhujše gorje od naših sodrugov in njihovih družin.

Kdor v tej splošni zadregi, ne pomaga svojim tovarišem, ta ni vreden imena človek. Razumljivo je, da pri tej neznosni draginji z majhnim zaslužkom ni mogoče globoko poseči v žep, ali eno je gotovo, da vsak, kdor ima delo, lahko plačuje društveni prispevek in s tem omogoči sredstva, da podpira organizacija nesrečne tovariše. Kaj pomenja ta žrtev, če jo primerjamo z žrtvami, ki jih prinašajo naši sodrugi, ki so v vojni. Tam življenje in smrt — tukaj nekaj grošev, v podporo onim družinam, katerih redniki izpostavljajo vsako minuto vse, kar imajo — svoje življenje.

ona je potegnila iz škatlje očala, ki jih je imela navadno pri šivanju, potem je čitala:

»Gospa Divjak, te vrste Vam prinašajo žalostno vest. Vašega sina Viktorja je ubila včeraj granata, raztrgala ga je na dva dela. Bil sem tesno poleg njega, ker sva stala v kompaniji rami ob rami. Dogovorila sva se prej, da obvestiva svojce, če zadene koga od naju nesreča.

Njegovo uro sem vzel iz žepa, da Vam jo prinesem po končani vojni.

Lep pozdrav!

Cezar Rivot,
vojak v 23. linijskem polku.«

Pismo je bilo spisano pred tremi tedni.

Ni jokala. Nič se ni zgenilo v njej, tako je otopela, da ni občutila niti žalosti. Samo venomer je mislila: »Sedaj so ubili tudi Viktorja.« Potem so jej počasi prihajale solze v oči in bolj jej je stiskala srce. Misli so se porajale počasi, druga za drugo, silno mučne. Nikdar več ne bo mogla objeti svojega velikega fanta, nikdar več! Orožniki so ubili očeta, Prusi sina. Drobec granate ga je razkosal popolnoma. Njegova grozna smrt jej je vstajala pred očmi: Glava je zdrknila navzdol, oči odprte, zobe je pritisnil na brke, kakor je imel navado, če je bil jezen.

Kaj so napravili z njegovim truplom? Če bi jej vsaj prinesli sina domu, kakor so jej bili prinesli moža, s kroglo sredi čela!

Žrtve, ki jih prinašajo doma ostali, so mnogo manjše, kakor one vpoklicanih. Vsaka, še tako ostra obsodba, bi bila premila za one, ki se v tako kritičnem času, odtegujejo organizaciji. Če jim rečemo le nemarneži, je to toliko kakor, če jih pobožamo. Ne nemarneži, ljudski izdajalci so, grobokopi splošne ljudske solidarnosti. Naj jih dohiti zaničevanje, vseh pravično mislečih ljudi.

Ob tej priliki se moramo spomniti tudi vseh indiferentov, ki nočejo vstopiti v svojo stanovsko organizacijo. To so vsi oni, katerih navada je bila že v mirnem času, da so želi tam, kjer so drugi s trdom sejali. Dočim so se trudili organizirani delavci, so se ti ljudje posmehovali — kadar je bil pa čas žetve, so lazili okrog in se razkoračevali, češ, saj je to ravnateljstvo samo ukrenilo in bi dobili tudi brez vašega dela. Kolikokrat ravno zaradi njih indiferentizma ni bilo mogoče nič doseči.

Vsled takega postopana je bilo ovirano smoteno delo v strokovni organizaciji. Kolikokrat so se naši tovariši jezili nad temi breznačajneži, katerim je bila organizacija deveta briga, ki niso čutili nobene solidarnosti s svojim stanovskimi tovariši, ki delajo z vsemi svojimi močmi in katerim niso nobene žrtve prevelike, samo da dosežejo izboljšanje gmotnega položaja vseh. Ali boste držali križema roke tudi še sedaj, ko vsak, ki ima le nekoliko ljubezni do svojega bližnjega pomaga, kjer le more? Ali boste odgovarjali tudi sedaj po stari navadi — vabilu na pristop: Če dajo vam, dajo tudi meni. Ali boste čakali tudi sedaj, da vzklije seme in obrodi sad, ki ga niste sejali, pa imate vendar že nabrušene srpe v rokah, da spravite trud drugih v svoj hram?

Izprašajte svojo vest, in ta vam pokaže pot v organizacijo. V časih, ko pomaga vsak državljani po svojih močeh svojemu bližnjemu, tedaj ko se vlačijo revščina in beda po delavskih stanovanjih, je še nadaljna brezbriznost neodpustljiv greh.

Saj nihče ne zahteva bog zna kakšne žrtve. Ne maramo vašega življenja, ne vašega imetja se zahteva, temveč le neznamen del vašega tedenskega zaslužka uplačuje v strokovno organizacijo, ki podpira v tem kritičnem času žrtve vojne.

Odločite se: Ali vztrajate še nadalje pri svoji egoistični nedelavnosti glede strokovnih organizacij, ali pa se že vendar enkrat spomnite dejstva, da ste ljudje in spoznali boste svojo delavsko čast. Priznati morate, da ste hodili doslej po zgrešeni poti. Hočete li hoditi po tej poti tudi še tedaj nadalje, ko ste spoznali, da ste zgrešili pravo pot? Odločite se, pa postanite ljudje!

Pa še nekaj, kar ne velja samo indiferentnim, marveč tudi onim članom, ki se kaj radi skrivajo pred društvenim blagajnikom. Spoštujte svojo organizacijo, ohranite jo tudi v vojnem času močno in krepko, da zamore, ko nastopijo zopet

Ali sedaj je zaslišala glasove. To so bili Prusi, vračajoči se iz vasi. Hitro je skrila pismo in sprejela jih je mirno z vsakdanjim obrazom, ravno toliko je imela še časa, da si je dobro obrisala solze.

Vsi štirje so se se smejali od srca, ker so prinesli s seboj zajca, ki so ga gotovo kje ukradli, in z znamenji so dopovedovali starki, da se hočejo enkrat imenitno najesti.

Takoj se je spravila k delu, da napravi kosilo. Ali ko je hotela ubiti zajca, ga ni mogla. In vendar bi ne bil prvi! Eden vojakov ga je udaril nato s pestjo za ušesi, in mrtev je bil.

Nato mu je slekla kožo. Ali pogled na kri, v kateri je brozgala semintja, ki jej je švrkala po rokah, pogled na toplo kri, ki se je ohlajala in strdila, jo je presunil tako, da se je tresla od nog do glave; in vedno je videla pred seboj svojega velikega fanta, ki ga je raztrgala granata na dva kosa in ki je bil tudi krvavordeč kakor ta žival.

S svojimi Prusi je sedla opoldne h kosilu, ampak niti grizljaja ni mogla pojesti. Vojaki so pojedli zajca, ne da bi se kaj zmenili zanjo. Molčeča jih je opazovala od strani in njena misel je počasi dozorevala, ali kazala je tako trdo lice, da niso opazili ničesar.

Naenkrat vpraša: »Niti Vaših imen ne vem in vendar živimo že mesec dni skupaj.«

redni časi, braniti Vaše interese in onih stotisočev, ki se vrnejo iz vojne. Ti bodo zahtevali od Vas tudi račun.

Vprašali Vas bodo, kaj ste delali med tem časom, ko so oni zapustili svoje otroke in žene, zastavljali svoje zdravje in življene in prenašali vse grozote te svetovne vojne? Račun bodo zahtevali od Vas, ste li varovali njih najsvetejše — organizacijo, s katero so pridobili v mirnem času sami sebi in Vam izboljšanje gmotnega položaja?

Spolnajte svoje dolžnosti, pa bo naša organizacija med vojno storila svojo dolžnost napram družinam vpoklicanih in po vojni branila zopet Vaše interese in interese onih, ki se vrnejo iz vojne.

Sodrug Demeter Tucovič.

20. novembra je ugrabila smrt srbskim sodrugom na bojišču enega od njihovih najboljših bojevnikov, sodruga Demetra Tucoviča, ki je padel kot rezervni častnik v boju proti avstrijski armadi. Tucovič je obvladal veliko znanje, bil je ostrega bistrega duha in poln svete vnetosti za proletarijat. Neizmerno veliko je storil za izobrazbo in organizacijo srbskega proletariata. Zato zadene njegova izguba bridko, ne le srbskih sodrugov, temveč zadene ta izguba ves mednarodni proletarijat.

Srbski sodrugi, med njimi najbolj Tucovič, so se krepko upirali vojni. Tudi še tedaj, ko ni bilo več mogoče preprečiti vojne, so izrazili srbski sodrugi svoje nasprotstvo napram vojni in napram politiki, ki je povzročila vojno, s tem, da so poblastili svoja zastopnika v skupščini, da glasujeta proti vojnemu kreditu. S tem, da sta glasovala zastopnika srbskega proletariata v skupščini proti vojnemu kreditu, ni hotel seveda izraziti srbski proletarijat, da naj se ne brani dežela sovražnega napada, saj so izvršili srbski sodrugi svojo dolžnost kot vojniki prav tako vestno kakor sodrugi po vseh vojujočih se državah.

Med padlimi srbskimi sodrugi je bil Tucovič najbolj znan in je užival največ ugleda v internacionali, ki ga ohrani vedno v častnem spominu.

Položaj strojnega osobja na c. kr. drž. železnici v Gorici.

Višji državnoželezniški svetnik g. Oton Fried, vodja kurilniškega in delavniškega osobja c. kr. drž. železnice, je človek, ki ne škoduje le osobju, marveč tudi vsej državnoželezniški upravi materialno, pa tudi na ugledu. V tem kritičnem voj-

Počasi so jo razumeli in jej povedali svoja imena. Ali to jej ni zadoščalo, napisati so jej morali imena na papir in še naslove domačije. Potem je porinila očala na veliki nos in gledala napisana imena; nato je zložila papir in ga vtaknila v žep, ravno nad pismom, ki jej je naznanjalo sinovo smrt.

Po kosilu je dejala vojakom:

»Sedaj Vam nekaj naredim.«

In nato se je pripravila, da nanosi sena v podstrešno sobico, kjer so spali.

Vojaki so se čudili; ona jim je raztolmačila, da jim bo potem bolj toplo, in nato so jej pomagali. Nanosili so snope prav do slamnate strehe in napravili so si veliko izbo s štirimi senenimi stenami. Izba je bila sedaj topla, prijeten duh je bil v njej in že vnaprej so čutili, kako krasno bodo spali.

Pri večerji je eden od vojakov vendar zapazil, da starka nič ne je. Dejala jim je, da ima v želodcu krč. Nato je zanetila lep ogenj, da se ogreje in Nemci so splezali po lestvi v spalnico kakor vsak večer.

Ko so zaprli sobo, je starka vzela lestvo proč, odprla je brez ropota hišne duri in začela nositi znova snope mrve v kuhinjo. Bosa je hodila po snegu tako tiho, da je ni bilo slišati. Od časa do časa je poslušala, kako globoko in neenakomerno hropejo speči vojaki.

nem časa postopa s svojimi podrejenimi tako, da jim s silo izbija vsako veselje do dela. Strojvodje premešča brez potrebe za kurjače, namestnike strojevodi pošilja v delavnico. Da privarči čistilce strojev, nareka strojevodjem čiščenje strojev. Vozni turnusi so brez potrebe skrčeni tako, da je strojno osebje izkoriščano na način, ki ne odgovarja več prometni varnosti. Ključavničarji in čistilci strojev morajo vsled tega ne-kvalificiranega postopanja tedensko po 3 dni izstaviti delo. Zato nastaja v družinah teh uslužbencev in delavcev vedno večja mizerija. Vse to počenja ta gospod le zaradi tega, da pokaže svojim predpostavljenim, da je sposoben in da zna izkoriščati uslužbenstvo.

Ne glede na to, da je tako postopanje brezsrčno, je tudi v protislovju z interesi uprave c. kr. drž. železnice. Vsak strokovnjak bi v prvi vrsti vprašal, koliko koristi mu prinaša osebje, ki je leta in leta vozilo, če ga postavi naenkrat v delavnico? Ali bo to osebje sposobno opravljati posel ključavničarjev?

Gospodu Friedu ne prihaja na misel, pridobiti pri osebju, s katerim mora delati spoštovanje pravičnega in dobrosrčnega predstojnika. Kaj še! Samo, da ga imajo radi njegovi predstojniki! Navzgor ponižen, navzdol nasilen in aroganten. To so vidni znaki vseh takih ošabnih predstojnikov. Ti gospodje gredo svojo pot, ne glede na to, ali so modri njih ukazi ali ne, ali prinašajo upravi drž. železnice dobiček ali škodo — ali morejo uslužbenci izhajati s to plačo — samo, da gre po njihovi volji in za njihovo korist.

To postopanje gospoda Frieda je privedlo enega izmed uslužbencev na misel, da je pripeljal svojo ženo in štiri nedorasle otroke na politično oblast v Gorico, češ, da on ne more več skrbeti s tako malim zaslužkom za svojo družino, čeprav je zaposlen pri državni železnici. Vsak teden dela le 3 dni in ima po 2 K 40 v na dan, če dela. To znaša 7 K 20 v na teden, a s tem ne more živeti in zato je pripeljal svojo družino na politično oblast, da mu ne umre gladi.

Gospodje pri politični oblasti so se začudeno spogledali in nikakor niso mogli verjeti, da vladajo v resnici take škandalozne razmere v goriški kurilnici c. kr. drž. železnice. Gospodje so odslovili družino s tolažbo, da ukrenejo potrebno na kompetentnem mestu. Skoraj gotovo so prišle pritožbe na merodajno mesto in so se deloma odpravili ti vnebovpijoči nedostatki. Delavec pa, dobro vedoč, kakšne posledice ga čakajo zaradi te pritožbe izven službenega pota, je izstopil iz službe c. kr. državne železnice in pokazal gospodu Friedu in lepi Gorici hrbet. Če se bo ta nesrečna družina v molitvi spominjala gospoda kurilniškega načelnika Frieda, nam ni znano, ali eno lahko trdimo, da se bo ta delavec bal goriške kurilnice

c. kr. drž. železnice kakor hudič križa. 7. novembra je gospod Fried priredil neko zabavo za korist »Rdečega križa«. »Dobrotnik« Fried je igral tam glavno vlogo. Ali pred vrati nabito polne dvorane je čakala žena s tremi otroci gospoda Frieda, da ga vpraša, kako naj izhaja pri tej veliki draginji s 7 K 20 v na teden. To bi bila učinkovitost za gospoda načelnika, če bi prišla ta žena v dvorano. Na njegovo srečo je bilo tam nekaj pametnih ljudi, ne njegovih prijateljev, ki so ženi zabranili vstop; a ne zaradi obzira, ki ga imajo uslužbenci do gospoda Frieda, marveč zaradi obzira do prireditve. Trije otroci, od mrazu trepetajoči, sestradani, so hoteli javnosti povedati, da je g. Fried kriv njih revščine in da je spravilo njegovo varčevanje družino na beraško palico, med tem ko igra vlogo javnega dobrotnika!

Gospod Fried! Ljubezni svojih uslužbencev in njihovih družin si niste pridobili, ker ste pač človek, ki mu je le lastni jaz bog. Huji ste od vsakega kapitalista in na Vašo addresso bi bila vsaka beseda za pravično postopne z uslužbenci le bob ob steno. Obračamo pa se na ravnateljstvo c. kr. drž. železnice, naj ukrene vse potrebno, da zavlada pravica tam, kjer se sedaj šopiri mrzli egoizem gospoda Frieda. Upajoč, da ravnateljstvo stori to, se vzdržujemo za enkrat vsake kritike.

Anton Weiguny.

V Lincu je umrl v ponedeljek 14. decembra sodrug Anton Weiguny. Z Weigunijem izgubi socialna demokracija v Avstriji enega svojih najstarejših bojevnikov, enega, ki je stal ob rojstvu avstrijske socialne demokracije in ki jej je bil zvest do smrti. Weiguny je bil eden od »stare garde«, ki je preživel vsa viharja leta stranke in ki je prinašal svojemu prepričanju največje žrtve brez godrnjanja.

Zlasti velike so Weigunyjeve zasluge za razvoj stranke na Zgornjem Avstrijskem, kjer je ustvaril z neumornim delom krepko stranko.

Weiguny je bil v mladih letih krojač. S samoizobrazbo si je razširil obzorje in prišel tako v stranko, kjer je čakalo mladega, navdušenega proletarca mnogo dela. Dolgo vrsto let je bil član občinskega odbora v Lincu in leta 1907. je bil izvoljen za državnega poslanca. V Lincu je izdal dnevnik »Wahrheit«. Star je bil 63 let.

Bodi mu lep spomin!

Zahtevajte v vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah list: „Železničar“.

Ko je videla, da je vse pri kraju, je vrgla puško v žerjavico. Smodnik se je vnel z glasnim pokom.

Ljudje so prihiteli, kmetje, Prusi.

Starka je sedela mirna, zadovoljna na posekanem deblu.

Nemški oficir, ki je govoril francosko tako dobro kakor sin francoske zemlje, jo je vprašal:

»Kje so Vaši vojaki?«

S suho roko je pokazala na pogorišče in odgovorila z odločnim glasom:

»Tam notri!«

Vsuli so se okoli nje. Prusi jo je vprašal:

»Kako je nastal ogenj?«

Odločno je odgovorila:

»Jaz sem zažgala.«

Niso jej verjeli, mislili so, da je zblaznela vsled nesreče. A nato je pripovedovala, vsi so jo obstopili in poslušali, vso zgodbo od kraja do konca, od prihoda pisma do zadnjega krika vojaka, ki so zgoreli v njeni hiši. Ni izpustila najmanjše malenkosti kako so se porajale misli in kako je pripravljala.

Ko je končala, je potegnila iz žepa dva kosa papirja in je potisnila, da jih razloči ob zadnjem svitu ognja, očala na nos; potem je dejala, kažoč en listek, s enako odločnostjo: »To je poročilo o Viktorjevi smrti.« Potem je pomolila drugi kosček papirja in s glavo je pokazala na rdečo

Iz centralnega odbora za uslužbence avstrijskih državnih železnic.

5. in 6. maja 1914 so bila v c. kr. železniškem ministrstvu posvetovanja centralnega odbora za uslužbence avstrijskih državnih železnic. Zapisnik o teh posvetovanjih je pravkar izšel in navajamo iz njega najpomembnejšo vsebino:

Preden razpravlja odbor o predlogih, podeli predsednik besedo članu Weiserju. Weiser pravi, da izmed obilice predlogov lanskega posvetovanja, niso izpolnjene niti one želje, ki bi veljale le prav malo ali pa sploh nič. Dalje opozarja Weiser na to, da so izpostavljeni člani centralnega odbora in personalne komisije kot zaupniki uslužbencev največjim šikanam in krivicam. Tem članom zabranjujejo, da predložijo želje uslužbencev železniškemu ministrstvu in direktacijam, med tem ko druge deputacije nimajo zaprek. Dalje graja, da so se izvršile zadnji čas reforme, ne da bi bil kdo vprašal centralni odbor za njegovo mnenje. Posledica tega je, da železniški uslužbenci niso zadovoljni, čeprav je porabila uprava znatne zneske za reformo. Končno se pritožuje o onih naredbah, ki so znatno poslabšale položaj uslužbencev.

Pritožbam Weiserja se pridruži član Sommerfeld in navaja konkretne primere.

Člana Mühlberger in Kreuzer grajata postopanje pri napredovanju konduktorjev za poduradnike. Železniška uprava zahteva pri tem napredovanju, da mora biti dotičnik poleg vseh drugih zahtev, dve leti konduktor pri blagovnem prometu in da mora biti dve leti v plačilnem razredu s 1200 K. Prosita, naj prekliče železniško ministrstvo te navedbe.

Predsednik odgovarja takoj na to pritožbo, da ni zahtevala uprava v odloku l. 1908. glede napredovanja konduktorjev za poduradnike nobene določene plačilne razrede.

Dalje odgovarja predsednik na Weiserjevo pritožbo, da prezira uprava mnenje centralnega odbora. Pravi, da ni mogoče vprašati v največjih primerih odbora za njegovo mnenje pri akcijah, ki jih je ta v principu že dovolil. Trdi, da so vse odredbe več ali manj plodovi posvetovanj centralnega odbora.

Nato preide odbor k rešitvi predlogov.

Merinsky, Smejkal in Tyr predlagajo, naj izdaja uprava vse formulare, statute, instrukcije, odloke itd., v materinem jeziku uslužbencev.

K temu predlogu pripominja predsednik, da ne bi povzročalo to le velikih novih stroškov, temveč morajo itak znati vsi definitivni nastavljenici službeni jezik.

Predlog je sprejet.

razvaline: »Tukaj so njihova imena, da lahko pišete njihovim materam.« Dala je beli list mirno oficiru, ki jo je prijel za ramena, in končala:

»Pišite materam, kako se je vse zgodilo. Nikar ne pozabite pisati staršem, da sem storila to jaz, Viktorija Simon, imenujejo me mati Divjak. Pišite to!«

Oficir je kričal nemška povelja. Zgrabili so jo in jo vrgli proti vročim stenam njenega doma. Potem se je hitro postavilo njej nasproti dvanajst vojakov, dvajset korakov od nje. Ni se zgenila. Vedela je vse: Čakala je.

Povelje — tako nato dolg pok — nato en zakasneli strel, ki se je prepozno izprožil.

Starka ni padla, le klecnila je, kakor bi jej odbili noge.

Pruski oficir je stopil k njej. Raztrgana je bila na dva dela in v okrvavljeni roki je držala pismo.

To mi je pripovedoval moj prijatelj Sewel, ko sem ga obiskal in ko sva prišla mimo pogorišča. Pristavil je:

»Iz maščevanja so porušili Nemci grad; bil je moj grad.«

Jaz pa sem mislil na matere onih ljubih štirih nemških vojakov, ki so zgoreli v tej hiši. In na divji pogum matere, ki so jo ustrelili ob steni.

Vzel sem kamenček, ki je bil ožgan od ognja.

Ko je vse pripravila, je zagnala en snop v ogenj, in ko je gorel, ga je razstrosila po drugih. Potem je šla vun in opazovala.

Svetla, nemirna luč je polnila v nekaj minutah vso notranjost hišice, potem je postala luč strašen ogenj, velikansko žareče ognjišče, čigar odsev je prodiral skozi tesno okno in se lesketal na snegu.

Nato je pridrl strašen vrišč iz podstrešja, vrišč se je kmalu izpremenil v rjojenje obupnih ljudi, srce pretresujoči klici na pomoč so prodrli v temno noč, klici groze in strahu. Ko je izgorela človeška past v pritličju, je sunil goreč vrtinec v podstrešje, preril slamnato streho in plapolal proti nebu kakor velikanska smolnata baklja; in vsa hiša je bila v svetlih plamenih.

Sedaj se ni slišalo iz hiše nič drugega nego prasketanje plamena, zidovje se je rušilo, tramovje je padalo zamolklo. Naenkrat se je streha razklala na dvoje in ognjeno ogrodje hiše je zletelo v oblaku dima v zrak kakor velikanski venec isker.

Bele poljane so se svetile v blesku ognja kakor rdeče poslikana srebrna čaša.

V daljavi se je oglasil zvon.

Starka je stala še vedno vzravnan pred porušnim domom s puško, s sinovo puško, da bi je ne ušel noben vojak.

Tyr, Weiser, Sommerfeld predlagajo: »Za vse kategorije slug naj se uvede dveletno službeno napredovanje.«

»Vsakemu slugi je treba omogočiti, da doseže zadnji plačilni razred.«

»Izda naj se izenačilni odlok v zmislu predlogov, podanih leta 1913.«

Tyr predlaga za one uslužbence po delavcih, ki so bili 1. januarja 1912 v plačilnem razredu s 1000 K, sledeče ugodnosti pri napredovanju:

a) Vsakemu slugi, ki ima 1. januarja 1912 devet službenih let, všteti provizorična leta, naj se skrči naslednja doba napredovanja za eno leto.

b) Vsakemu slugi, ki ima 1. januarja 1912 deset do petnajst službenih let s provizoričnimi leti vred, naj se skrči dve naslednji dobi napredovanja za eno leto.

c) Vsakemu slugi, ki ima 1. januarja 1912 več kakor 15 službenih let, všteti provizorična leta, naj se dovoli izredno napredovanje in naj se skrči naslednja doba za napredovanje za eno leto.

d) Profesionistom, ki so bili stabilizirani v letih 1895. do 1898. z 800 K, naj se skrči dve naslednji dobi napredovanja za eno leto.

Končno predlaga še, naj se imenujejo oni profesionisti po delavcih, ki so bili 1. januarja 1912 v plačilnem razredu s 1200 K, za poduradnike.

Predsednik pravi, da uprava nikakor ne more privoliti v dveletno napredovanje za slugo. Končno sprejme odbor vse predloge.

(Dalje prih.)

Reforma občnega državljan-skega zakonika.

(Konec.)

Novo dedno pravo.

Doslej je določevalo avstrijsko dedno pravo tole:

Podeduje oni, ki je določen v oporoki. Vedno pa morajo podedovati otroci (po materini smrti tudi nezakonski otroci); če ni otrok, ampak žive še starši, tedaj podedujejo starši. Kdor zapušča otroke in starše, ta razpolaga v oporoki lahko le z delom svojega premoženja, ker morajo podedovati otroci in starši vsaj nekaj. Mož ni zavezan, da zapusti ženi tudi kaj; ona ima le pravico, da dobiva iz premoženja življensko preskrbo. Po njeni smrti, ali če se iznova poroči, odpade to. Prav tako dedno razmerje velja za ženo, ki zapušča premoženje in njenim preživelim možem.

Ce umrje kdo brez oporoke.

Novi zakon določa: Če umrje kdo brez oporoke, tedaj podeduje sedaj vedno oni zakonski, ki ostane pri življenju. Če je ostal tudi še en otrok ali več otrok, tedaj dobi preživeli zakonski eno četrtino premoženja. Če ni zapustil umrli nobenega otroka, pač pa starše, brate, sestre, nečake, nečakinje in stare starše, tedaj dobi preživeli zakonski polovico premoženja. Če ne zapušča bratov in sester in njih potomce in če ne žive vsi stari starši (4 člani), tedaj dobi preživeli zakonski k prvi polovici premoženja še toliko osmin, kolikor je umrlo članov starih staršev. Če umrje torej kdo, ki zapušča ženo, a nobenega brata, ne sestre, ne nečaka, ne nečakinje, ne staršev, pač le eno staro mater, tedaj dobi stara mati eno osmino, žena sedem osmin. Strici, tete, bratranci, sestrične umrlega ne podeduje odslej nič več. Po zakonskem, ki ne zapušča prav nikogar drugega kakor le drugega zakonskega, ne podeduje nihče drugi nič kakor le preživeli zakonski, in ta vse premoženje. Odslej se ne sme vračunati več dedščino hišne oprave, ampak dobi to preživeli zakonski. Če sta bila zakonska ločena, tedaj ne podeduje oni ničesar, ki je zakrivil ločitev.

Ce obstoja oporoka.

Z oporoko pa lahko razpolaga vsakdo drugače s svojim premoženjem. Vendar so meje svobodni volji. Otroci in starši morajo na vsak način podedovati. Vsak otrok mora dobiti polovico tega, kar mu pripada po zakonitem dednem pravu. Če kdo zapusti torej dva otroka, tedaj določa zakonito dedno pravo,

da dobi vsak otrok polovico premoženja. Če je ta oče napravil oporoko, tedaj mora dobiti vsak otrok vsaj eno četrtino premoženja. Če je določil enemu otroku manj, ali sploh nič, tedaj odtrgajo ljudem, ki jim je kaj zapustil. Če umrje kdo brez otrok, ampak zapušča starše, tedaj dobita oče in mati vsak polovico, tako je zakonita določba. V oporoki pa ne sme znašati delež očeta in matere manj kakor eno šestino premoženja. Mož ni zavezan, da določi ženi kaj v oporoki. Žena ima le pravico do dobre preskrbe iz premoženja. To preskrbo mora dobiti tudi poleg zakonito določene dedščine. (To je nova določba.)

Priče pri oporoki.

Odslej smejo biti priče tudi ženske in tudi člani duhovniškega reda.

Koliko dobe vdove in sirote padlih vojakov?

Zakon iz leta 1887. določuje pokojnino za vdove in otroke padlih vojakov. Zakon priznava pokojnino, če je padel vojak v vojni ali je umrl vsled vojne. Vseeno je, če je padel vojak neposredno pred sovražnikom, ali če je umrl vsled dobljene rane v vojni, ali če je nastopila smrt vsled kakšne drugačne poškodbe, če je bila le prizadeta poškodba pri izvrševanju vojaške službe in brez vojakove krivde, ali če je umrl vsled nalezljive bolezni, ki jo je dobil na službenem kraju ali v bolnišnici, ali če je smrt posledica vojnih naporov.

Pokojnine vdov.

Prvih šest mesecev dobiva vdova tako visoko pokojnino kakor je bil znesek, ki ga je dobivala kot državno podporo, ko je bil njen mož še v vojni službi. Če pa žena ni dobivala državne podpore, ker je sama zaslužila, tedaj prosi lahko za državno podporo, če je izgubila zaslužek po moževi smrti, in dobiva to podporo še šest mesecev po moževi smrti. Vdove, ki nimajo pravice do državne podpore, dobe takoj po smrti pokojnino; vdove, ki so dobivale še šest mesecev podporo, dobe potem pokojnino.

Pokojnine so zelo nizke.

Vdova vojaka brez šarže dobi na mesec 9 K.

Vdova »fajtarja« dobi na mesec 12 K.

Vdova korporala dobi na mesec 15 K.

Vdova četovodje dobi na mesec 18 K.

Vdova narednika, ki je imel 70 v na dan, dobi na mesec 22 K 50 v.

Vdova narednika, ki je imel višjo mezdo, dobi na mesec 30 kron.

Vdova kadeta ali mornariškega narednika, dobi na mesec 37 K 50 v.

Pri odmeri pokojnine velja le resnična šarža; če je bil kdo le »titular korporal«, ali le infanterist ali nadomestni rezervist, dobi vdova le najnižjo pokojnino. Dokler je vdova popolnoma nezmožna, da si sama kaj zasluži in je obenem brez premoženja, dobiva k pokojnini še 8 K mesečno.

Vdova nima pravice do pokojnine, če ni živel zadnji čas pred moževim odhodom na vojno z njim skupaj. Če pa dokaže, da ni bila ona kriva, da nista živel skupaj, dobi vseeno pokojnino. Tudi tedaj ne dobi vdova pokojnine, če lahko dokažejo možu zločinstvo. Kadar se poroči vdova znova, preneha pokojnina; kot odpravnino dobi pokojninski znesek za 12 mesecev.

Pokojnine sirot.

Sirote dobivajo tudi prvih šest mesecev po očetovi smrti državno podporo nadalje, če so jo dobivale tudi med tem, ko je bil oče v vojni službi ali če se izpremenje razmere otrok tako — n. pr. če jih ne more mati več vzdrževati — da se lahko prosi za državno podporo tudi še po očetovi smrti. Če otroci niso dobivali državne podpore, tedaj dobe pokojnino (vzgojevalni prispevek) od prvega dne onega meseca, ki sledi očetovi smrti. Med tem ko dobivajo državno podporo tudi nezakonski otroci, dobe pokojnino le zakonski in legitimirani otroci. Za nezakonske otroke je preskrbljeno torej le prvih šest mesecev po smrti.

Sirote padlih vojakov dobivajo na mesec le po 4 krone, dokler ima mati pravico do po-

kojnine. Če umrje mati, ali če iz drugega vzroka ne dobiva več pokojnine, tedaj dobivajo sirote po šest kron na mesec. Šarža umrlega je pri odmeri pokojnine za sirote brezpomembna. Dečki dobivajo pokojnino do 16. leta, deklice le do 14. leta. Otroci, ki obiskujejo šole, pa dobivajo pokojnino do končane šolske dobe in tudi 24. leta. Če dokažejo očetu po smrti hud zločin, preneha tudi pokojnina za sirote.

Najvišje vsote.

Zakon določuje, da ne sme znašati pokojnina za vdovo in otroke na mesec več kakor 45 K. Na primer: Vdova po naredniku dobiva 30 K pokojnine, če ima šest otrok, bi ti dobivali skupaj 24 K na mesec, vsi skupaj torej 54 K. To je po zakonu preveč in v takem primeru znižajo otrokom pokojnino. Dalje določa zakon, da ne smejo dobiti sirote, katerih mati ne dobiva pokojnine, več kakor 30 K na mesec.

Kje naj se zglase vdove za pokojnino?

Vdove naj se zglase pri občini; če tukaj ne opravijo ničesar pa pri okrajnem glavarstvu.

Vdove in sirote oficirjev.

Pokojnine vdov in sirot v vojni padlih oficirjev so vse višje. Tako dobi vdova lajtnanta 93 K 75 vin. na mesec; vdova nadporočnika 112 K 50 vin., otrok lajtnanta 18 K 50 vin. na mesec, otrok nadporočnika 22 K 50 vin. na mesec. Pokojnine oficirskih vdov naraščajo s činovnim razredom oficirja do 675 K na mesec, ravno tako pokojnine oficirskih sirot.

Končno pripomnimo še, da so v Nemčiji pokojnine mnogo višje. Tam dobi vdova vojaka brez šarže 40 K na mesec, pri nas le 9 K, vdove vojakov s šaržami pa od 50 do 60 K, pri nas le od 12 do 30 K. Tudi sirote dobivajo štirikrat več kakor pri nas.

Oprostilna razsodba proti železničarju pri najvišjem sodišču.

Uravnovalec proge Fran Ribič je bil pred okrožnem sodiščem v Celju zaradi prestopka proti varnosti življenja obsojen na mesec dni zapore. Dogodek je bil sledeči:

Na postaji Zidanmost je 11 vrhstavnih delavcev popravljalo progo. Med vlakom 983 in vlakom 35 je bilo 11 minut premora, med katerim so delavci delali. V Ribičevi bližini sta delala vrhstavnata delavca Kosem in Verginč ob ostrem ovinku proge, ker so opazili vlake, ki vozijo na Zidanmost, šele v najbližji bližini. Ker je bil hud mraz, so potegnili delavci čez ušesa kučme tako, da vsled ropotanja lopat in krampov niso slišali prihajajočega vlaka. Naenkrat pridrdra vlak 35, odrine Verginča in povozi Kosenca.

Pri obravnavi v Celju 5. maja 1914 se je Ribič zagovarjal, da je dolžan delavce na vlake opozarjati le tedaj, kadar je v bližini delavcev; takrat se je pa moral oddaljiti od njih, da je izbral plošče, ki jih rabijo delavci pri popravljanju železniškega kolovoza. Znani delavski prijatelj inženir Flug, poklican kot izvedenec, je potlačil sodnogo, da je dobil kakor že omenjeno en mesec zapore.

Ribič je vložil ničnostno pritožbo, o kateri je razpravljalo najvišje sodišče 19. novembra t. l. Njegov zastopnik dr. Leopold Katz je izpodbijal razsodbo okrožnega sodišča v Celju. Pripomnil je, da se okrožno sodišče ni oziralo na važne okoliščine te nezgode in da je Ribič moral opravljati zraven nadzorstva tudi svoje delo. Pa tudi čuvaj je delavcem naznanil, da prihiti vlak 35 vsak čas. Zato ni smatral Ribič za potrebno, da opozori delavce še enkrat na nevarnost. Državni pravdnik dr. Hanuška je predlagal potrditev prve razsodbe.

Po dolgotrajnem posvetovanju je predsednik dr. Schörghuber razglasil oprostilno razsodbo z utemeljitvijo, da Ribič vsled tega, da je moral sodelovati ni dolžan opozarjati delavcev na prihajajoče vlake. Vobče je odobravalo sodišče izvajanja zagovornikova.

Prva pomoč pri večjih železniških nezgodah.

Gledališni požari, eksplozije parnih kotlov ali druge eksplozije so nezgode, katerih obsežnost je mnogo večja kakor pri železniških nezgodah. Ali rešilna akcija je pri vseh teh nezgodah mnogo lažja kakor pri železniških. Za neželene nezgode po vseh krajih pri roki rešilne priprave, dočim jih ni pri železniških nezgodah. Železniške nezgode se lahko dogode ob vsaki priliki, vsakem vremenu, v predorih na visokih viaduktih in dostikrat na popolnoma neobljudenih krajih. Večkrat se dogodi, da izmed vseh navzočih ljudi nihče ni sposoben za rešilno delo. Smelo trdimo, da ni rešilnih priprav, ki bi bile tako komplicirane, kakor za železniške nezgode. Iz arhiva za rešilne priprave in zdravniško pomoč objavlja zaupni zdravnik saksonske državne železnice, dr. Gilbert v Drazdanah o prvi pomoči pri železniških nezgodah ter je stvar zelo aktualna, podajamo v naslednjem glavno vsebino tega članka.

Čim večja je brzina s katero drvi vlak, toliko pogubnejše so posledice, če skoči vlak s tira ali pa če trčita dva vlaka drug ob drugega.

Pa tudi dolgotrajnost vlaka upliva na posledice. Čim daljši je vlak, tem večje moči delujejo pri razdiranju in čim slabši so vozovi, toliko manj je odporne sile, ki brani poškodbe potnikov. Naravno je, da zadobijo od nezgode najbolj oddaljeni vozovi najmanj pretreska. Okoliščine igrajo pri železniških nezgodah dostikrat precejšnjo vlogo. Nezgoda, ki se pripeti na ravni progi, je mnogo manjša kakor ona ob ovinkih, kjer se vozovi postavijo pokoncu, ali pa zarijejo drug v drugega. Dostikrat so dogodki eksplozija plina ali pare. Posledica je izbruh ognja.

Prva ukrenitev pri železniških nezgodah je, da se zavaruje proga; potem se mora javiti nezgoda v najbližjo postajo. Ob progi so kamni, ki zaznamujejo dolžino proge in kjer je s pisico zaznamovana pot do prve čuvajnice s telefonom; od tu se telefonira na prvo postajo. Le-ta mora javiti nezgodo na postajo, ki je določena, da sestavi rešilni vlak in mora ob istem času zavarovati progo, na kateri se je ravno kar dogodila nesreča. Če je kak zdravnik v kraju, ga je treba takoj obvestiti o nezgodi.

Dokler ni zavarovala bližnja postaja vlak, mora to storiti vlakospremljevalno osebje. Postaviti morajo rdeče svetilke ali pa rdeče zastave in lokalne toke, da se zabranijo nadaljne nesreče. Potem se mora skrbeti za ranjene in mrtve potnike. Za prvo pomoč se lahko vzame iz omaric obvezila, ki se nahajajo na stroju ne v uradnem vozu. Pri manjših nezgodah, kjer ni ranjencev ali mrtvih, zadostuje ako se zahteva mali pomožni vlak, ki obstoji edino le iz omarice z orodjem. Veliki pomožni vlak se zahteva le tedaj, kadar so potniki močno ranjeni ali pa mrtvi. V svrhu prevažanja lahko ranjenih se doda nekaj osebnih vozov.

Nemške železniške uprave imajo na večjih postajah nalašč zato sestavljene pomožne vlake. Taki vlaki imajo po en stroj, en voz za osebje, v katerem se nahajajo vse priprave, ki se eventualno rabijo pri pospravljanju proge in tam, kjer je skočilo nekaj voz s tira; en zdravniški voz, ki je opremljen z vsemi potrebnimi instrumenti, ki se rabijo pri težkih poškodbah in pa ležišča za ranjence; naposled en voz za moštvo in uradništvo, ki je potrebno na kraju nesreče.

Število in razpostavljenost takih vlakov je tako urejeno, da lahko na vsako mesto nesreče prihiti vlak v dveh urah; vsled česar se lahko že po preteku dveh ur uspešno vrši rešilna akcija.

Da se vzdrži to organizacijo aktivno, se alarmira od časa do časa ta vlak, tudi tedaj, kadar ni potreba. Ta pomožni vlak se mora najdalje v 30—45 minutah po poklicanju odpeljati na kraj nesreče. Ta pomožni vlak ima prednost pred vsakim drugim vlakom. Za rešilno delo vpoklicano osebje ima zato določene uradne znake. Med vožnjo se izvrše še vse nadaljne priprave. V zdravniškem prostoru pripravljata 2 kirurga vse potrebno za rešitev življenja ponesrečencev; tretji zdravnik ima pa poselj v oddelku za bolne. Po-

noči se kraj nesreče razsvetli z bakljami ali pa z nalašč zato pripravljeno razsvetljavo.

Med vozove stisnjene osebe rešuje delavniško osebje, katerega nadzorujejo tehnično izobraženi višji uradniki. Da se izvrši smoterno delo, so pripravljene kisline rezilni aparate. V svrhu prenašanja ranjencev so v vlaku pripravljene nosilnice, ležišča in naslanjači.

Zdravniška pomoč se omejuje na rešitev življenja in na olajšanje bolečin ponesrečencem. Končna zdravitev se izvrši v bližnjih bolnišnicah ali na domu. O mrtvih ali težko ranjenih se mora najprej ugotoviti ime, stanovanje, nakar se naj brzojavnim putem obvesti sorodniki. Kdor je še pri zavesti, lahko narekuje poslednjo voljo.

Pa tudi potem, ko so oskrbeli ponesrečence, ostaja še mnogo dela. Ob navzočnosti državnega pravniškega ali policijskega uradnika se fotografira kraj nesreče in šele potem pospravi progo, da se zopet otvori vsled nesreče prekinjen promet. Dogodi se, da v nekaj urah po nesreči, iznova drvi vlak preko kraja, na katerem so trpeli in umirali ljudje.

Prenaporno delo železniških čuvajev.

22. junija 1914, ob poldvanajstih ponoči, je ponesrečil voznik Franc Reinagl. Reinagl je vozil ravno v onem trenutku čez tir, ko je prišel vlak iz Sigmundsherberga. Vlak ga je zgrabil in Reinagl je umrl kmalu nato vsled dobljene poškodbe. To se je zgodilo pri čuvajnici št. 70 v Kainreithu.

Zaradi te nezgode je obtožilo državno pravdnistvo okrožnega sodišča v Kremsu čuvaja Aloja Moschingerja, češ, da je kriv prestopka zoper varnost življenja in sicer naj se ga obsodi po višji izmeri kazni, ker ni zaprl ograje pet minut — kakor je to določeno v železniških predpisih — pred prihodom vlaka, temveč je bila ograja odprta pri prihodu vlaka.

27. novembra je bila glavna razprava pri okrožnem sodišču v Kremsu. Obtoženega Moschingerja je zagovarjal dr. Katz z Dunaja. V svojem zagovoru je navedel dr. Katz, da je bil Moschinger ob času nezgode že osemnajsto uro v službi, in sicer nepretrgoma od 6. zjutraj dalje. Poleti mora zapirati ta čuvaj ograjo pri 40 vlakih. Razen tega je gorel isti dan gozd. Požar je hotel Moschinger s svojo ženo udušiti. To je sicer trajalo le deset minut, ali vendar se je močno razburil. Dalje je imel Moschinger trdno voljo, da zapre ograjo pet minut pred prihodom vlaka. V tem je prišel ravno voz in mu je to preprečil. Ker je imel svetilko, so se splašili konji in prišli na tir. Voznik je spal pod plahto in ga čuvaj ni mogel zbuditi. Hotel je zavrniti konje, in to ga je toliko časa zadržalo, da ni utegnil več zapreti ograje. Predsednik vpraša čuvaja, zakaj ni dal prihajajočemu vlaku s svetilko znamenje, naj se ustavi. Moschinger odgovori, da je bil tako razburjen, da je pozabil na to.

Priča strojevodja Pišek izpove, da mu je dejal Moschinger takoj po nesreči, da se je zakasnil.

Državni pravdnik predlaga kazen za obtoženca, ker ni verjetna njegova izpoved, da je hotel zapreti ograjo pet minut pred prihodom vlaka.

Zagovornik dr. Katz trdi nasproti temu, da so obtoženčeve izpovedi zelo verjetne. Ali če bi bil prav obtoženec takrat zaspal in prišel prepozno k ograji, bi ne bilo to prav nič čudnega. Kajti zahteve, ki jih stavi avstrijska uprava železnic čuvajem, so tako visoke, da močno presega delavno silo povprečnega človeka. Nezgoda se je pripetila, ko je bil čuvaj že v 18. službeni uri. In vprašanje je, če ima človek ponoči, ko je delal prej ves dan na svežem zraku, še toliko odporne sile, da premaga utrujenost. Če je utrujenost večja kakor njegova odporna sila, tedaj ne more zahtevati nihče od njega, da izvršuje ono pozornost, ki jo zahteva od njega zakon. Zagovornik predlaga, da sodišče oprosti obtoženca.

Po kratkem posvetovanju je razglasil predsednik sodišča sodbo. Moschinger je bil oproščen.

Na Pruskem in v Austriji.

Prusko ministrstvo za javna dela je izdalo 25. septembra to le odredbo: »Če se ne morejo vedno obdržati meje službenega časa, zlasti določbe o službenih šitah kakor tudi o številu in času prostih dni zaradi pomanjkanja nadomestilnega osebja, je treba skrbeti za to, da ima osebje dovolj prostega časa za počitek in da se prepreči tako naporno delo, ki bi ogrožalo varnost obrata.«

Ta odlok so dobila službena mesta z naslednjimi opazkami:

»Če je treba med vojno vsled pomanjkanja osebja preurediti službeno razvrstitev, tedaj je v prvi vrsti dolžnost krajevnih službenih predstavnikov, da skrbno čuvajo nad tem, da se pri potrebnem daljšem delu ne skrajša potrebni počitek in da se prepreči vsako prenaporno delo. Če je osebja premalo in je treba zaradi tega preurediti službeni red za dlje časa, naj se o tem obvesti pristojni urad.

Naši železničarji, pa naj bodo pri vojaški službi ali pa pri navadni, morajo izvršiti tako težke vojne naloge, da nima o tem javnost nikakršnih jasnih predstav. Silajni uspeh mobilizacije in pohoda, ter povrnitev normalnega obrata kažejo, kako so rešili železničarji to veliko izmero nalog. Zato je pa sedaj tembolj važno, ko so se povrnila normalne obratne razmere, da čuvamo železničarje s premišljeno urejenim službenim redom pred izčrpanjem že itak zlorabljenih sil.«

V Avstriji se železniško ministrstvo še ni potrudilo, da izvede enako važne odredbe, ki bi imele ravno tako v interesu obrata kakor v interesu uslužbencev. Merodajni funkcionarji v železniškem ministrstvu so se sicer izrazili, da vztraja železniško ministrstvo prejkoslej na natančnem izpolnjevanju predpisov o službenem času in počitku in sicer za osebje na vseh panogah, ki niso direktno prizadete vsled vojne. Ali tozadevna odloka na podrejena službena mesta ni izdalo ministrstvo. Zato se dogaja, da mora na mnogih izvrševati osebje čezmerno delo. Ob času mobilizacije je bilo seveda to samo ob sebi umevno. Tedaj je bila dolžnost vsakega železničarja, da je delal do skrajnih mej. To so tudi storili vsi brez godrnjanja. In v onem ozemlju, kjer zahteva to vojna, je še vedno tako. Ali drugod ni te potrebe.

V kurilnici Stadlau mora izvrševati strojno osebje službene ture po 30, do 40 ur, največkrat brez prestanka. S službenim ukazom so v tej kurilnici odredili, da ne sme znašati počitek v domači postaji več kakor šest ur. To čezmerno delo mora opravljati osebje, odkar je vojna. Enake razmere vladajo za vlakospremno osebje na progi državne železnice Dunaj-Bruck ob Leitlu.

Že več tednov imajo skoraj vsi tovorni vlaki na tej progi zamude po 24, 28 in 30 ur. In tako mora biti osebje v službi 25 in več ur, med tem ko so opravili enako službo prej v 9 in pol urah. Za daljšo pot dobiva seveda uslužbenec le navadno voznino in tako mora v pravem pomenu besede stradati.

Enake slabe razmere vladajo tudi drugod. Jasno je, da trpi vsled teh razmer zdravje uslužbencev prav občutno. Čeprav imajo železnice dovolj osebja na razpolago, vendar izčrpavajo brez potrebe telesne sile uslužbencev. Tudi to je treba grajati, da odreja podrejena službena mesta izpremembe pri osebju, ki je naravnost trapasto. V Beljaku in v Gorici so predstavili n. pr. večje število strojevodij k delu v delavnicah, med tem ko mora drugo osebje izvrševati čezmerno delo. Potem so zopet odpustili delavce in jih nadomestili z višje kvalificiranimi uslužbenci. Da pri takem postopanju niso merodajni strokovnjaški nagibi, temveč vse kaj drugega, je jasno kakor beli dan.

Skrajni čas je, da poduči c. kr. železniško ministrstvo podrejena službena mesta o tem, da mora imeti vsak uslužbenec dovolj počitka, kajti le tedaj zamore izvrševati dobro svojo službo.

Socialni nauki svetovne vojne.

Strahote vseh vrst spremljajo vojno in vznemirjajo našo kulturno vest. Poleg tega je pa najneprijetnejših senčnih strani sedanjega časa ta, da se bohotno razvijajo slaboumnosti. In zato tudi ni čudno, da se oglašajo neprestano dobri, velemodri in prijateljski svetovalci, ki se vsiljujejo delavskemu razredu in ki so prepričani, da so razkrili nove, sijajne resnice; a izvele so le iz zaprašenih ropoternic zastarele filistrske resnice, stare fraze zbujajo k novemu življenju in odevajo obrabljena gesla z novim bleskom. Vzhičeni razglašajo, da so izpodbile izkušnje sedanje vojne marsikatero teorijo in da se bo moralo po vojni socialno demokratično organizirano delavstvo iznova učiti. To pomenja seveda toliko, kakor da se mora izpremeniti delavski razred, kadar bo potekalo življenje zopet v normalnem tiru, v privesek in rep meščanskih strank.

Popolnoma razumevamo, da je pri tem poročila želja to misel, in da je zbudila misel hrepenenje, ki je ostalo v mirnih časih kljub vsemu prizadevanju neutešeno. Ali vprašanje je, če bo to, kar pride po vojni in če bodo izkušnje tega strašnega časa, ki jih bomo izrabili v mirnem času takšno, da bo v posebno veselje našim dobrim svetovalcem in razsvetljenim modrijanom? Le prerado se zgodi sedaj, da zamenjajo vzroke z učinki in da smatrajo prikaze za čisto novo dejstvo, ki v resnici le zrcalijo socialno in politično življenje kakor poteka v vojni in v okrilju vojne cenzure. Saj o tem je vsakdo na jasnem — če le ni aboten zatelebanec — da je vojni čas najmanj primeren za načelne razprave in za politično in socialno kritiko, in da zlasti opozicijsko časopisje, ki ne prinaša bajeslovnega močnika, ne more zrcaliti v vojni nikdar pravega in resničnega ljudskega razpoloženja. Zato naj si nikar ne mučijo butic gotovi ljudje z razmišljanjem načelnih in rogramatičnih naziranj, ki jih je doslej zastopal delavski razred, in naj ne tvezijo, da je kje povod, da revidira delavstvo svoje dosedanje mišljenje in naziranje, in naj ne razmišljajo o tem, če se bomo morali po vojni ravno mi učiti iznova.

Seveda, tajiti ne smemo, da bo potrebno novo učenje v drugi smeri in da se je to učenje v gotovem zmislu že pričelo. Naziranje, ki je bilo namreč razširjeno o učinkih socialne reforme, s katero se je delavstvo pošteno trudilo in mučilo, se je v meščanskih krogih zelo bistveno izpremenilo in sicer vsled vojne. Če poteče to novo učenje še nadalje po tej poti, tedaj je imela vojna vsaj v tej smeri dober in plodonosen učinek. Kar čez noč je namreč podrla velika vojna naziranja in nauke v meščanskih krogih, ki so veljala prej za nedotakljiva gesla znanstvene socialne politike in ki so jih nagrmadile avtoritete socialne vede in so jih s pridom izkoriščali v različnih podjetniških časopisih. Glede vprašanja delavske oskrbe, kakor se je deloma rešilo v zadnjih letih in kakor je bilo zapopadeno v zahtevah strokovno organiziranega delavstva, so trdili, da je le neznosna obremenitev industrije in splošnega narodnega gospodarstva. Dejali so, da ne more uspevati delavska oskrba, če vztraja na tem potu in da propade hitro. Može meščanske znanosti kakor n. pr. vrtislavski profesor narodnega gospodarstva dr. Ludovik Pohle so dokazovali z »neovrgljivo utemeljitvijo«, da izgublja narodnogospodarska veda bolj in bolj značaj prave vede, odkar je zapustila stara, preizkušena pota in se zapisala katederskemu socializmu. Njegova knjiga »Die gegenwärtige Krisis in der deutschen Volkswirtschaftslehre«, knjiga, ki je ravno sedaj prav priporočljivo čtivo, zastopa načelo, da gonijo danes zgolj politični interesi k študiju narodnega gospodarstva, ki je postalo modna veda. Znanemu znanstveniku na narodnogospodarskem polju Brentanu, ki stoji vedno na skrajni meščanski levici, če je treba braniti delavsko oskrbo proti odporu podjetnikov, očita, da je padel na nivo politične diskuzije. Meščanski učenjaki kakor Schmoller, Sombart in Maks Weber so nastopali ponovno proti socialni reformi v Nemčiji in proti njenim vedno dalekosežnejšimi zahtevami, češ da nasprotuje razvoju in

da vodi v omehekuzenje. Da so pozdravili v Avstriji to očitno reakcijo z dobrim umevanjem, to se je pokazalo pri poteku parlamentarnega dela zadnjih let. Posebno zanimanje zasluži pa dejstvo, da je pisala dva meseca pred izbruhom vojne »Ostdeutsche Rundschau« v članku, ki ga je baje napisal državni poslanec iz Nemčije, to-le: »Nemška državna vlada prihaja v vedno ostrejšo nasprotje z večino nemškega meščanstva, ker pretirava socialno politiko po zahtevah katederskega socializma.« Dobesedno piše ta vodilni nemško nacionalni list 28. maja 1914 to-le:

»Ne moremo dovelj krepko svariti pred napredujočo socializacijo javnega življenja v Nemčiji. V ostrem nasprotju je z razvojem v skoraj vseh drugih deželah in proti volji pospešuje to, kar naj zabrani, namreč naraščanje socialne demokracije. Vsa čast socialistični oskrbi; mnogo, zelo mnogo je bilo storjenega na tem polju; ali vse to ni bilo v stanu, da pripelje socialno demokracijo zopet na tla obstoječega državnega in družabnega reda, temveč je zanesla le socialistična naziranja v najširje meščanske kroge. Na veliko škodo države so pozabili na merodajnih mestih na svarilo kneza Bismarcka, da naj vlada ne paktira s stremljenji socialistično mislečih delavcev in žal niso uvideli do zadnjega časa na teh mestih, da napravlja vedno naraščajoča socializacija našega državnega ustroja zmedo in da vodi brezpogojno v propast. Zastonj so se oglašali pomisleki proti socialni politiki notranjega ministrstva, ki je pod demagogičnem vplivom centra dobilo ono ost proti podjetništvu, čigar učinke vedno obtožujejo. Ne grajajo socialne politike same na sebi, ne socialne oskrbe, temveč prenašanje socialno-političnih ukrepov in njihovo pretiravanje z namenom, da dosežejo delavsko socialno politiko z avtomobilno naglico.«

Te vrste so zelo važne. Dva meseca pred vojno so razglašali za največjo nevarnost to, kar priznavajo in slave danes za izredno važno in kar je največje prednosti ne le za delavski razred, temveč za vse narodno gospodarstvo in kar je važen predpogoj za vojno. Od armadnega vodstva do vseh uradov je prodrlo danes spoznanje, da daje moč in trdnost le zdrava socialna politika, ono moč, ki je potrebna vsaki deželi za obrambo njenih mej. S tem je nastal problem, s katerim se bo moralo baviti delavstvo povsod.

Tesni stik, ki je med vseobsegajočim socialnim delovanjem in med notranjo ljudsko silo, je zadeva, ki ni tuja nobenemu dalekovidnemu in razumnemu socialnem politiku. Danes kažejo s tako močnim poudarkom, kako sijajno se je obnesla ona socialna politika v Nemčiji, ki so jo bili uporabljali zadnja leta. To je dokaz, da ne gre v tem preobratu, ki se je izvršil v meščanstvu za nikakršna nova razkritja, za nikakršna nova znanstvena dejstva. Kljub temu je dragoceno priznanje starih resnic in mogoče je ta preobrat začetek nove dobe, in ta preobrat nas morda povede po končani vojni v novi čas.

Kaj bo po vojni in kako se bo razvijalo narodno gospodarstvo v splošnem, o tem je danes seveda težko prerokovati. Morda so danes ljudje, ki menijo pod vplivi velikih svetovnih dogodkov, da se ohladi edinost narodov, ki jo je povzročila bojna vohra, tudi po vojni in da premesti vsa socialna nasprotstva skupno narodnostno čuvstvanje. Mi seveda nismo tega mnenja in prepričani smo, da se bo razpršilo to mnenje in da se bo zrušilo kakor vse druge socialne utopije pod realno silo gospodarskih dejstev. Vojna ne izpremeni gospodarskih temeljev kapitalizma, kajti kapitalizem je zgrajen na družbi, obstoječi iz razredov in stanov, katerih zahteve in želje niso enotne. Zato je že rešeno vprašanje, če ostane trajno sedanji notranji mir. Drugo vprašanje je pa, če bo v bodočnosti svobodna pot za socialni napredek ali pa če bodo to pot določevale tudi še vnaprej želje posameznih interesnih skupin in če se vklonijo tem skupinam zakonodaja in državna uprava. Saj so skušali gotovi ljudje v nemškem parlamentu doseči omejitev koalicijske pravice. Ali tudi iz znanstvenih krogov so se vedno ponavljali glasovi, da poteka socialna reforma v prehitrem tempu. Vojna je ovrgla vse nasprotnike socialne reforme, kajti že danes je nepobitno dej-

stvo, da so kulturno višje stoječi nemški vojaki, čeprav po številu manjši, močnejši od socialno in politično zaostalih ruskih vojakov. Ta dejstva pričajo, da čakajo po vojni socialno politiko nove naloge, naloge, ki zahtevajo krepko nadaljevanje dosedanje poti.

Dopisi.

Železniška nezgoda na Opčinah juž. žel. Dne 2. decembra t. l. je ponesrečil pri premikanju voz vlaka 846 ljubljanski sprevodnik sodrug Ivan Beljšak. Očividci trdijo, da je pri zapenjanju vlakovnih delov stopil na rob svojega plašča ter padel med voze. Strojevodja je ustavil na 10 m težki vlak, ali vendar so mu kolesa prerezala desno nogo in dvakrat zlomila desno roko. Ko je zdravnik s tržaške rešilne postaje prišel na Opčino je odrezal na licu mesta nesrečnežu povozeno nogo. Ponesrečenec je kmalu na to, ko so ga prepeljali v bolnišnico umrl. Zapušča vdovo in šest nepreskrbljenih otrok. — Blag mu spomin!

Popravek. »Edinost« z dne 2. decembra 1914 poroča, da je ponesrečenec prezgodaj skočil z zavornice in prišel na ta način pod vlak. To poročilo v »Edinosti« ne odgovarja resnici. Nesreča se je dogodila tako, kakor je opisana v našem poročilu.

Jesenice. 15. novembra 1914 je bil v gostilni pri Peklarju na Jesenicah javni železničarski društveni shod, na katerem je poročal žel. tajnik sodr. Kopač. Na tem shodu smo sklenili soglasno ustanovitev podpornega sklada za družine v vojno poklicanih in brezposelnih železničarjev sodrugov. V ta sklad mora prispevati vsak sodrug od 1. decembra dalje najmanj po 50 vin. na mesec, bolje situirani naj prispevajo več. Naš gostilničar sodrug Peklar, je tudi obljubil že precejšnjo svoto kot podlago za ta sklad. Tudi skupina prispeva nekaj. Apeliramo na vse sodruge, da razvijejo močno agitacijo za ta sklad in se tudi sami z večjimi prispevki udeležijo. Potrebo in višino podpore bo določal z ozirom na sredstva od slučaja do slučaja odbor skupine. Pri delitvi podpor bomo tudi vpoštevali prispevke posameznika. Sodrugi! Naša dolžnost je, da se pripravimo že zdaj, ko imamo še delo na težke čase v prihodnosti.

Podpore zaostalim svojcem članov.

Od 17. septembra do 28. oktobra 1914 so bile izplačane naslednje podpore ob smrti:

185. Sporer Ana, Meran	100 K
186. Wolfberger Franc, Pencing	200 «
187. Hattinger Franc, Linc	200 «
188. Wocho Ivan, Dunaj XXI.	200 «
189. Biermaier Vincenc, Dunaj XII.	200 «
190. Hansel Gisela, Wolkersdorf	100 «
191. Baumkircher Alojz, Solnograd I.	200 «
192. Preis Terezija, Feldkirch	100 «
193. Kain Alojzija, Krems ob Donavi	100 «
194. Graggober Viktorija, Amstetten	100 «
195. Weisgram Pavla, Brno II.	100 «
196. Wessiak Terezija, Vuzenica	50 «
197. Schamal Marija, Dečín	50 «
198. Enders Ana, Homotov	100 «
199. Mandl Urša, Bruck I.	100 «
200. Wallis Edvard, Maribor I.	100 «
201. Fiala Josipina, Plzen	100 «
202. Paj Lucija, Pragersko	100 «
203. Pavelek Josip, Propava	100 «
205. Koman Tončka, Celovec	100 «
206. Teifer Karol, Homotov	200 «
207. Brandl Terezija, Florisdorf VI.	50 «
208. Schmiedt Marija, Klostergrab	100 «
209. Brunner Josipina, Wels	100 «
210. Pintar Marija, Boh. Bistrica	100 «
211. Danhofer Franc, Mauthausen	200 «
212. Kremzer Anton, Št. Vid ob Glini	200 «
213. Suchi Josip, Selztal	100 «
214. Pretting Barbara, Amstetten	100 «
215. Sourek Katarina, Amstetten	50 «
216. Zimmermann Ernest, Ustje	200 «

Skupaj 3800 K

Umrlo je 12 članov in 19 žena; skupaj 31 slučajev smrtne odpravnine.

Podporni sklad krajne skupine Trst I, za brezposelne in družine vpoklicanih članov krajne skupine.

September II.	267 K — v
Oktober I.	249 « 60 «
Oktober II.	185 « — «
November I.	* 96 « — «
Kurilnica	10 « — «
Kopač, Trst	1 « — «
Čamper, Trst	5 « — «
Čistilci vozov	12 « — «

Skupaj 825 K 60 v

Prvi izkaz je v tej vsoti prištet.

Izplačane podpore.

V septembru	290 K 30 v
V oktobru I.	250 « 14 «
V oktobru II.	116 « 14 «
V novembru	169 « 02 «

Skupaj 825 K 60 v

Podporni sklad za čas vojne.

Nastavljeni naše organizacije 3% od plače:

Četrti obrok	184 K 19 v
Peti obrok	153 « 01 «
Šesti obrok	174 « 07 «
Najdena krona	1 « — «
Kr. Skupina Attnaug	20 « — «
Kr. Skupina Fünfhaus	39 « 10 «
Josip Schöber IX.	10 « — «
Svoboda, Iši	2 « 30 «
Vpačilnica B. U. A. Dunaj	36 « — «
Kr. skupina Schwarzbach H. V.	22 « 77 «
Kr. skupina Laun	20 « — «
Kr. skupina Trutnov	50 « — «
Kr. skupina Eggenburg	30 « 90 «
Robert Vogl, Dunaj XII.	20 « — «
Korektura pri zadnjem izkazu	— « 15 «
Hapacher, Bischofshofen	30 « — «
Kr. skupina Rovereto	19 « — «
Kr. skupina Zauschl	1 « — «
Kr. skupina Krims-Neudorf	9 « 67 «
Kr. skupina Fünfhaus	24 « 30 «
Kr. skupina Rudolfsheim (delavnica)	50 « — «
Lovro Serbec, Sp. Šiška	3 « — «
Melhor Maly, Enns	2 « — «
Zadni izkaz	630 « 03 «

Skupaj 1532 K 49 v

Odloki.

Vozne ugodnosti vpoklicanih uslužbencev in delavcev južne železnice.

Vsled intervencije naše organizacije je upravno ravnateljstvo južne železnice izdalo sledečo odredbo:

Vpoklicanim uslužbencem in delavcem juž. žel. ostanejo vozne ugodnosti neizpremenjene. Enako velja za njihove družinske člane.

Prolongiranje za leto 1915. se izvrši po enakem redu kakor je bilo to v navadi doslej.

Uslužbenci, vpoklicani v prezenčno vojaško službo, izgube za sebe in družino vozne ugodnosti za čas njihovega službovanja.

Svoječasno sprejete legitimacije in druge vozne ugodnosti morajo takoj oddati na kompetentnem mestu. Za slučaj, da niso oddali legitimacije, naj poročajo dotični predstojniki.

Na Dunaju, 9. oktobra 1914.

Za administrativno ravnateljstvo:
Domenego, m. p.

Društveni vestnik.

Gorica III. Blagajnik krajne skupine je odložil mandat, na njegovo mesto je bil izvoljen sodrug Hugo Schiffner, Campo Santo 25 v Gorici.

Pozor, železničarji v Nabrežini! Vsi člani naše strokovne organizacije, naj oddajo do 3. januarja članske knjižice blagajniku Franku, da jih pregleda.

Pozor, železničarji v Spodnji Šiški! Vsi člani naše strokovne organizacije, naj oddajo do 3. januarja članske knjižice ni kupone čekov, s katerimi so vplačevali zadnje mesece prispevke centrali, društvenemu blagajniku v svrhu kontrole.

Iz organizacije.

Vsem našim blagajnikom.

I.

Dostikrat se pripeti, da obračuna marsikateri sodrug šele čez dva ali tri mesece, namesto da stori to vsak mesec sproti. Zato prosimo sodruge, da obračunajo točno vsak mesec, ker ni to le v njih lastnem interesu, temveč tudi v ineresu članov. Da prihranite blagajni upravne stroške, prosimo, da ravnate kupone za mesečni prispevek po tekočih številkah (ravno tako tudi kupone za »Podporni sklad«) in jih zvežete z vrstico. Tej pošiljati priložite vedno izpolnjeni odpošiljalni listek in pregledani, s pečatom krajne skupine opremljeni prepis blagajniške knjige.

II.

Glede odpošiljatve pripominjamo še tole: Marsikateri sodrug pošlje kupone v dveh ali treh dvojnatih pismih, čeprav vse skupaj ne tehta niti 200 gramov. Zato jih opozarjamo, da je treba za dvojnato pismo — 250 gramov — 20 vinarov znamko. Le če presega teža pošiljatev 250 gramov, naj pošljejo blagajni dve pismi ali pa kot zavojček. Nikdar pa se ne sme teh pošiljatev poslati kot tiskovino. Prosimo naše blagajnike, da se ravnajo po tem.

III.

Pozor, člani »Podpornega sklada za zaostale svojce«.

One člane, ki so zaostali s prispevki za »Podporni sklad«, prosimo, da pošljejo čimprej te prispevke, ker bomo postopali drugače napram tem članom po točki 10. statuta »Podpornega sklada«. Če zaostane član tri mesece s plačevanjem prispevkov, izgubi vse prejšnje pravice.

IV.

Sodruge, ki razpečavajo »Železniški koledar« za leto 1915., prosimo, da čimprej vpošljejo znesek za prodane koledarje. Sodruzi, ki imajo kontrolo, naj raztegnejo svoje delo tudi na ta del uprave.

Pragersko. Člani naj izročijo članske knjižice takoj blagajniku v svrhu kontrole. Člane, ki so zaostali s plačevanjem prispevkov, pozivljamo, da prej ko mogoče poravnajo zaostalo članarino, ker se le tako omogoči pravočasni letni zaključek s centralo.

Zidan most. Da se napravi letni zaključek in obračun s centralo, prosimo člane, da oddajo članske knjižice blagajniku in da poravnajo, če je kdo dolžan članske prispevke. Izposojene knjige iz knjižnice naj tudi vrnejo člani.

Vsem našim članom.

Kljub temu, da smo že ponovno podučili svoje članov, ki so bili vpoklicani, se vendar še pogosto pripeti, da plačujejo svojci za one, ki so člani »Podpornega sklada za zaostale« le po 50 vinarjev na mesec.

To naziranje je napačno in še enkrat opozarjamo, da ni vsled vojne nikakršne izpremembe v višini zneska za »Podporni sklad«.

Prav tako kakor prej znaša tudi sedaj mesečni prispevek 1 K 70 vin. Upamo, da upoštevajo ta opomin vsi, ki se jih tiče, ker le tako ostanejo neskranjane pravice članov, ki so v vojni.

V teh težkih časih si mora šteti vsak zaveden železničar v častno dolžnost, da izkazuje napram svojim stanovskim tovarišem v najvišji meri to, kar imenujemo kolegialnost. Ali nekateri so, ki se pehajo sedaj v ospredje in ki hočejo vedno delati službo na škodo svojih tovarišev.

Od c. kr. policijskega ravnateljstva v Ljubljani je prejela **krajna skupina Ljubljana I. in Ljubljana II. Spodnja Šiška** naslednji odlok:

C. kr. policijsko ravnateljstvo v Ljubljani preklicuje svoj tauradni odlok od 26. julija 1914, s katerim je bilo prepovedano tema dvema skupinama vsako društveno delovanje.

Ti dve krajni skupini »Splošnega pravovarstvenega strokovnega društva na Dunaju«, lahko izvršujeta zopet svoje društveno delovanje, kakor je določeno v statutih.

V Ljubljani, dne 19. decembra 1914.

C. kr. vladni svetnik in policijski ravnatelj:

Künigl, m. p.

Raznoterosti.

Blagor onim, ki verujejo. Turški parlament zboruje: nemški je bil sklican v začetku decembra; francoski, angleški in ogrski parlamenti so zborovali; ali avstrijski parlament ne zboruje, ker je... v parlamentarnem poslopu bolnišnica.

Družinam vpoklicanih ne smejo odpovedati stanovanja. Nekateri hišni posestniki bi najraje odpovedali stanovanje družinam vpoklicanih. Najvišje sodišče je razsodilo v takih primerih takole:

Neki gospodar je odpovedal potom okrajnega sodišča na Dunaju osemndnevno stanovanje neki družini, katere mož je bil vpoklican; odsotnemu tožencu je predlagal hišni posestnik kuratorja. Sodnija je predlog zavrnila in perkinila postopanje v zmislu § 2. civilno pravnega reda. Najvišje sodišče je zavrnilo rekurs s pripombo: Kljub najemniškega listka, iz katerega je osemndnevna odpoved razvidna, lahko najemnik proti odpovedi navede razne razloge. Ker je hišni posestnik sam trdil, da je bil najemnik vpoklican, je dana podlaga za prekinjenje postopanja. Določitev varuha naj izostane, ker isti ne bi mogel ukreniti drugega, kakor predlagati prekinitev postopanja. Ta razsodba je jasna in jo moramo le pozdraviti v interesu družin vpoklicanih. To bi bilo pač lepo, da bi hišni posestniki imeli pravico družine vpoklicanih pometati na cesto, medtem ko se oni bore na življenje in smrt, da ohranijo posedujočim domovino. Seveda pa ta razsodba nikakor ne daje pravice, da ni treba plačevati stanarine.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Jesenice. Brezplačno ne moremo delati reklame za privatno podjetje. Naj nam pošlje vzorec in mi mu pošljemo proračun.

VSEBINA ŠT. 22. IN 23. Z DNE 25. NOV. 1914.

Članki: Mednarodnost in vojna. — Ali ni več političnih strank? — Socialna demokracija v vojni. — Reforma občnega državlanskega zakonika.

Dopisi: S proge med Zidanim mostom in Pragerskem.

Listek: Junakinja.

Iz okrožnic in uradnih listov: Iz obratne bolniške blagajne c. kr. drž. železnice. — Preklic zdravljenja zob in ustavljanja umetnih zob na račun bolniške blagajne. — Družinski člani vpoklicanih pomožnih uslužbencev dobe brezplačna zdravlila in zdravniško pomoč.

Iz organizacije.

Poročila o shodih.

Raznoterosti.

Volilni oklici.

Vse sodruge opozarjamo na zemljevid svetovne vojne, ki je izšel v založbi Ignac Brand et Comp. na Dunaju. Zemljevid je narisal častnik iz avstrijskega vojaškega geografičnega zavoda. Strokovnjska sodba o tem zemljevidu je zelo laskava. Zemljevid je najbolj pregleden, kar jih je izšlo doslej o krajih, kjer se vrše boji. Obsega posamezne dele Evrope, Azije in Afrike in ima poleg tega jasen načrt ruskega, srbskega, črnogorskega, turškega, belgijskega-francoskega-angleškega bojišča, dalje obmejno ozemlje med Rusijo, Turčijo in Perzijo in južnoafriško bojišče. Zlasti natančno in pregledno so izdelani oni deli oemlja, kjer se bodo najbrže odigrale odločitve. Zemljevid je izdelan v velikosti 120×90 in velja le 1 K 30 vin.

V vojnem času

mora ohraniti vsak nepoklicani nastavljenec in delavec svoji strokovni organizaciji neomajno zvestobo, prav kakor vojak svoji zastavi. Kdor ni sedaj pogumen in zvest, je izdajica!

Zadružništvo.

Delavske zadruga za Trst, Istro in Furlanijo v Trstu
registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

XI. zadružno leto od 1. julija 1914 do 30. junija 1915

Mesečni izkaz.

Razpečano blago.

Zadružna doba 1914/15	1913—1914	Narastek
Julij K 395.939-11	261.590 35	134.348-76
Avgust . 389.253-63	280.064 71	109.188-92
September . 403.745-37	295.665-65	108.079-72
Oktober . 442.562-22	351.259-35	91.302-87
November . 404.943-21	345.033-23	59.909-98
K 2.036.443-54	1.533.613-29	502.830-25

Člansko gibanje.

Vpisanih udov do 31. novembra 1914	11619
„ „ „ 30. junija 1914	10786
Narastek v 5 mesecih	833

Hranilni oddelek.

Stanje vlog do 30. novembra 1914	K 645.213-22
„ „ „ 30. junija 1914	559.641-72
Narastek v 5 mesecih	K 85.571-50

Od 1. julija 1914 do 30. novembra se je izplačalo na dividendah K 3.717-74.

Na bolniški in posmrtninski podpori se je izplačalo od 1. julija do 30. nov. 1914 K 11.024-35.

Izkupiček skladišča oblek

(že obsežen v razgledu razpečanega blaga.)

Oddelek konfekcije	K 27.676-40
„ manufakture	35.891-97
„ obuval	23.064-93
„ pokrival	7.432-21
Skupno	K 94.065-51

Trst, dne 30. novembra 1914.

Vodstvo.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Žepni koledar za leto 1915 je izšel

Žepni koledar za leto 1915 obsega bogato, praktično vsebino za železničarje, druge nameščence in delavce sploh. Odlikuje se to pot po izredno elegantni vezavi. Sploh je koledar praktična priročna knjižica, ki je ne more pogrešati nihče.

Cena posameznemu koledarju je K 1.—, po pošti 10 vinarjev več.

Naroča se pri Založbi slovenskih delavskih koledarjev v Ljubljani, Ilirska ulica 22./I.

Sodrugji zahtevajte povsod pri svojih zaupnikih žepni koledar.

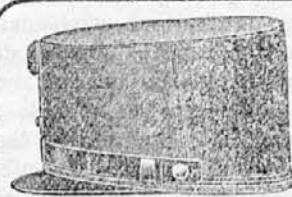
Kavarna „Unione“

TRST

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca.

Napitnina je odpravljena.

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Adalbert
Kassig

Liubljana,
Židovska ulica.

Zavod za uniformo, krznar in izdelovatelj čepic priporoča svojo veliko zalogo vsakovrstnih uniformskih predmetov za železničarje, kakor: čepice, gumbe, rosete, žnore, piščalke i. t. d. Čepice zimске in letne za strojevodje, kurjače itd. v raznih oblikah po najnižji ceni. — Postrežba točna.

Naročate in podpirajte delavsko časopisje!

Najboljši nakup vsakovrstnega modernega in trpežnega obuvala je v zalogi lastne tovarne
Peter Kozina & Ko.
Ljubljana na Bregu št. 20
(Cojzova hiša).

Varstvena znamka.

Cene za moške	K 14.—, 17.—, 20.—.
„ ženske	12.—, 15.—, 18.—.
„ dečke 36/39	K 10.—, 12.—.
„ otroke št. 22 25 26-28 29 31 32 35	K 5.—, 6.—, 7.—, 8.—.

Garantirana kakovost
Cenejšje vrste od K 1-50 naprej.

40 letni uspeh, ki ga potrjuje na tisoče priznanj.

Želodčna tinktura

lekarnarja Piccolija v Ljubljani

krepi želodec, pospešuje prebavo in je odvajalna. 1 stekleničica velja 20 vin.

Naročila sprejema lekarna **G. Piccoli, Ljubljana**

Naročite si ilustrovani tedni:

„Tedenske Slike“

ki priobčuje najnovejše vesti in slike z bojišč. V zvezi je z ilustracno centralo na Dunaju, ki ima več posebnih vojnih poročevalcev-fotografov. List „Tedenske slike“ stane za četrt leta 2-50 K, za pol leta pa 5 K. Naslov: Tedenske Slike, Ljubljana.

Posamezne številke se dobe po tobakarnah, knjigarnah in na kolodvorih izvod po 22 h.

Pozor! Pozor!

Železničarji!

Naš

Koledar za železničarje

za leto 1915

je že izšel. Cena mu je kakor prejšnje leto z zavarovanjem za smrtno nesrečo za sodruge na 200 K samo

1 krono 20 vinarjev.

Posameznikom pri pošti pošiljati 10 vin. za poštnino več.

Pogoji za pošiljanje za krajevne skupine in njih funkcionarje so sledeči: Pri naročitvi od 20 izvodov dalje 20 vin. od izvoda, če se znesek vnaprej pošlje ali če je znesek tekom 30 dni po sprejetju koledarjev plačan; pri poznejšem plačilu se dovoli brez izjeme po 10 vin. provizije od vsakega izvoda.

Vsebinska koledarja je od prve do zadnje črke novo prirejena in so vsa za železničarje važna in potrebna vprašanja na lahko umevni način razložena. Naš koledar torej ni samo dobra pripomočna knjiga za vsakega uslužbenca, ampak tudi kazipot v vseh strokovnih vprašanjih. Vsaki nepristranec bo moral označiti to knjigo kot najzornejšo svoje vrste.

V letu 1913 je bilo 41 odjemalcev koledarja smrtno ranjenih, ki se jim je izplačala 200 krona odkupna premija. Imena ponesrečenčev so na strani 147 koledarja za leto 1915. Ker je bila naklada pred vojnimi dogodki pripravljena in večja kakor v prejšnjem letu, zato je potrebna tokrat mnogo večja propaganda za prodajo, če neč mo, da ostane velik del zaloge neprodan, kar bi organizacijo težko oškodovalo. Pri dobri agtaciji odpade ta nevarnost.

Češki koledar za železničarje se dobiva izključno v upravnistvu „Železnični Zřizenec“, Praga-Žižkov, Krásova, št. 11.

Poljski železničarski koledar ne more letos zaradi obstoječih razmer iziti in izvira iz tega dejstva za sodruge in organizacijo nepopravljiva škoda.

Da podamo sodrugom vpogled v vsebino nove letne knjige, sledi tu vsebina.

Predgovor. — Koledarji. — Zaznamki za strojno osobe. — Za plačo. — Za odtegljaje. — Zaznamki za dobljene proste karte 1915. — Kurilni ekvivalent za preračunavanje premogove premije in pasiranje. — Računanje oljne premije, cene mazilnega in razsvetilnega materiala za lokomotivno osobe. — Roštni in godovni dnevi v moji družini. — Zaznamek. — Dnevi za leto 1915. — Najvažnejše o pravicah osebja državnih železnic itd. — Predpisi za izmero službe in počitka. — Zdravstveno varstvo oči itd. — Novi zakon o dohodarini itd. — Uspehi naše organizacije. — Uspehi dveletnega delovanja v podporah preostalih. — Naše kalendarsko zavarovanje. — Železničarski dom. — Kako pridem najhitreje v železničarski dom. — Poj, komur je dano petje, s sledečimi pesmami. — Vožnje ugodnosti za delavce c. kr. državnih železnic poleg 2 tabel. — Kaj dobe zaostale ob smrti uslužbenca od železniške uprave? — Plačilna tabela za poduradnike in sluga. — Pokojninski normale za uslužbenca in njih zaostale c. kr. državnih železnic. — Provizijski normale za uslužbenca in njih preostale c. kr. državnih železnic. — Tabele za preračunavanje provizije za vlakospremno osobe c. kr. St.-E.-G. črte (vzhodna železnica). — Preračunavanje provizije za vlakospremno osobe južne železnice. — Važno delo za stranko. — Nemška socialno demokratična društva v inozemstvu. — Naslovni zaznamek: Splošno pravovarstveno in strokovno društvo; Strokovno zavarovanje proti nezgodam; Internacionalna strokovna tajništva. — Važno iz vsega sveta: Državni uslužbenci v Avstriji; Avstro-Ogrski; Prinejajoča dolžina javnih železniških in telegrafskih prog v kilometrih; Jeziki vseh narodov na zemlji; Število ljudskih šol; Verstva na zemlji; Razdelitev prebivalstva po poklicu in opravilu v Avstro-Ogrski; Letni prirastek prebivalstva; Letni smrtni slučaj na 1000 prebivalcev; Vojna moč posameznih držav in mornarice; Državni dolg; Vrednost uvoza in izvoza; Primerjava številnosti evropskih narodov; Razdelba suhe zemlje in vode na zemeljski površini; Analfabeti med rekruti posameznih držav v Evropi; Poklerikalenje avstrijskega šolstva in število samostanov; Vrednost najvažnejših zlatih denarnih enot; podatki zadnjega ljudskega štetja; Tarif pisemske pošte; Kolkovna lestvica za Avstro-Ogrsko; Meterske mere in uteži.

Bogata vsebina in mnogo vredne zavarovanje zagotovi koledarju gotovo mnogo odjemalcev.

Sodrugji agitirajte z vso vnašo za Vaš novi koledar, da obvarujete organizacijo škode!

Založba koledarja.

